

ВПЛИВ КРИЗИ КОРОНАВІРУСУ НА ДИФЕРЕНЦІАЦІЮ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ ТА РІВЕНЬ БІДНОСТІ В УКРАЇНІ

За останні роки глобальна економіка та рівень добробуту країн світу зазнали багато трансформацій і змін, але чи не найбільший вплив на них мала саме криза Коронавірусу. Вона викрила та поглибила існуючі нагальні проблеми в соціально-економічному житті держав та створила нові перепони на шляху до відновлення та економічного зростання. Від самого зародження даної кризи ми могли побачити стрімкий розвиток вже і так існуючих та процвітаючих явищ: поглиблення соціальної, економічної нерівності, зростання бідності та безробіття, погіршення загального рівня життя населення тощо.

За даний період диференціація в доходах найбідніших відносно найбагатших зросла на порядок вище. За невеликий проміжок часу найбільш заможна група індивідів зуміла як залагодити шкоду, нанесену від розладів у економіці й бізнесі, так й істотно підвищити достатки. Відомо, що за період кризи епідемії десятеро найбільш заможних таких представників зазначеної групи досягло примноження свого багатства на більше ніж п'ятсот мільярдів доларів (за результатами розслідування від глобальної організації Oxfam, [1]), і це на тлі того, що число безробітних людей, які втратили джерела до існування, опинилися на/поза межі бідності і наразі переживають глибоку фінансову кризу, підвищилося в рази. Також одним із ефектів пандемії стало загострення таких проблем, як підвищення економічної статевої та расової видів дискримінації, коли традиційно більш пригнічені групи суспільства зараз мають вищий ризик втрати робочого місця, неотримання соціальних привілеїв та збідніння.

Ситуація в Україні до пандемії стабільно покращувалася, спостерігалось тенденційне підвищення загальних показників рівня життя та скорочення бідності. Проте положення змінилося: у 2020 відбулося досить значне збільшення безробітних (пік - 518 000 осіб), скорочення доходів населення (60% людей, опитаних агентством InfoSapiens, сказали, що переживають загострення фінансового становища за причин втрати роботи, часткового і повного втрачення доходу). Таке зниження лише поглиблює соціальне та майнове розшарування в нашому суспільстві, для якого характерне те, що звичайні люди несуть весь тягар кризи, а невелика група найзаможніших, олігархія не відчувають значного впливу на свої статки, лише примножуючи їх.

Нижче представлено графік, де відображено динаміку одного з основних показників, яким користуються в Україні для кількісного виміру відмінностей і розшарування рівня громадського добробуту – коефіцієнт фондів (децильний). Як

ми можемо спостерігати, ще у 2018 році цей показник становив 2,6 - найкращий результат за останнє десятиріччя. Але за 2019 і 2020 роки відбувся значний скачок, і розрив в доходах багатих і бідних збільшився майже у 2 рази до значення 4,2, що лише підтверджує наявність тенденції до подальшого зростання економічної диференціації.

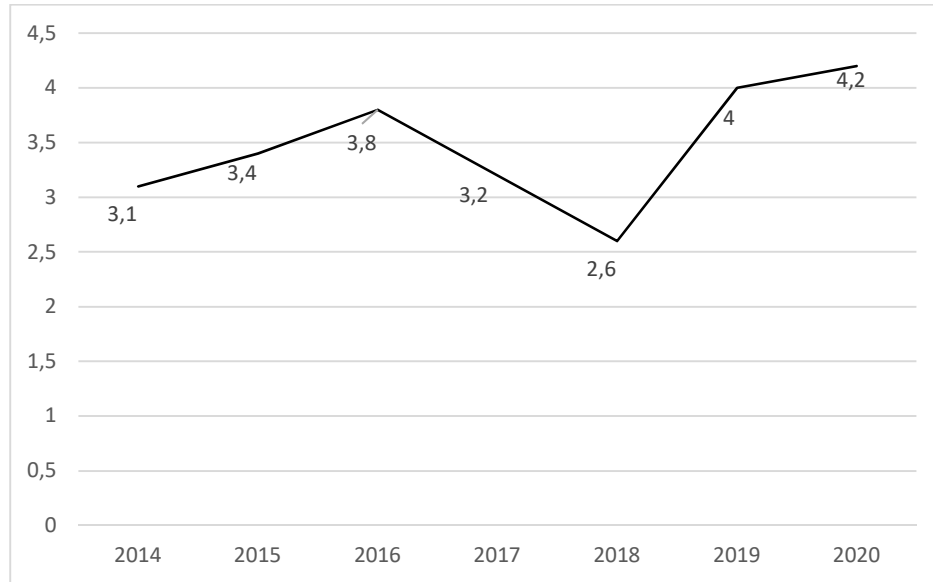

Рис. 1. Децильний коефіцієнт фондів в Україні за 2014 – 2020 рр., рази

Зважаючи на всю серйозність і масштаб ситуації, яка склалася, необхідно здійснювати ефективну державну політику для ліквідації та контролю над негативними ефектами кризи і працювати над забезпеченням поліпшення рівня життя і забезпеченості громадян. Наразі можна відмітити декілька позитивних зрушень, що відбуваються. Так, Урядом здійснюється ряд заходів для поліпшення становища, наприклад робота над безперервністю соціальних виплат, підвищенням пенсій та виплат вразливим категоріям населення, спрощення участі в програмі помочі для малозабезпечених та отримання субсидій на комунальні послуги. Також значними позитивними кроками є робота над підвищенням заробітних плат, особливо таких важливих професій, як медичних фахівців, правоохоронців, педагогічних працівників.

За наведених умов впливу коронавірусу на рівень життя та доходи населення стає очевидною наявність суттєвих негативних змін у динаміці монетарної бідності, яка завжди була актуальною проблемою для України.

Загалом, різке підвищення рівня бідності в Україні відбулося після кризи 2014 року, цей складний рік характеризується окупацією Криму та початком АТО. У 2014 році рівень бідності становив 28,6%, а вже наступного року виріс у два рази –

до 58,3%. У 2016 році цей показник став вищим – 58,6%. Після того, як рівень бідності досяг пікового значення у 2016 році, він почав знижуватися: 2017-й – 47,3%, 2018-й – 43,2%, 2019 рік – 41,3%. Рівень бідності за витратами нижче встановленого державою прожиткового мінімуму, показники якого у 2018 - 1,3%, 2019 - 1,1%, проти 8,6% 2014 року, також характеризувався позитивною динамікою. Таким чином, в останні роки перед епідемією коронавірусу Україна демонструвала впевнений вихід з економічної кризи і мала реальні шанси досягти рівень бідності докризового значення. Результати прогнозу рівня абсолютної бідності 2019 року були оптимістичні. Очікувалось, що у 2020 рівень абсолютної бідності знизиться до 31,2%, тобто вдасться розвивати позитивну тенденцію останніх років. Однак, несподіваний виклик економіці у вигляді пандемії сприяв негативним змінам абсолютного рівня бідності в Україні.

У 2020 році Україна зіткнулася з першими проблемами, викликаними коронакризою та локдаунами, що призвели до збільшення рівня абсолютної бідності за витратами нижче фактичного прожиткового мінімуму з 41,3% до 47,2%. Крім того, у 2020 році рівень абсолютної бідності за витратами, нижче встановленого державою прожиткового мінімуму, вперше за довгий проміжок часу збільшився і склав 1,6% проти 1,1% за 2019 рік. Рівень відносної бідності зменшився через падіння економіки та доходів населення.

За оцінками Держстату, рівень бідності у 2021 році склав цілих 51%. Крім того, проведені опитування свідчать про те, що за 2021 рік громадянин України став бідніший в середньому на 7,7%, а 67% українців віднесли себе до категорії бідних за суб'єктивною оцінкою. Надані дані свідчать про втрату всього прогресу 2016-2019 років через коронакризу та нові економічні виклики.

Не зважаючи на те, що коронакриза вже “прямує до свого завершення” через вакцинацію та пом'якшення карантинних обмежень, експерти очікують підвищення показника бідності й у 2022 році. За даними дослідження, через пандемію COVID-19 Україна стикнулася з найгіршою рецесією за десятиріччя, внаслідок чого рівень бідності до кінця 2022 року може повернутись до значень кризового 2015 року. Економіка України через вплив COVID-19 зазнала значних трансформаційних змін в усіх сферах, тому їй необхідний час для стабілізації загальної ситуації. Через це важливими стали не лише національний рівень розвитку системи охорони здоров'я, а й кроки, що здійснюються державою для стабілізації економічної системи.

Отже, пандемія коронавірусу зробила очевидними прогалини в системі соціального захисту, освіті та сфері захисту трудових прав не тільки в Україні, а й в усьому світі. Карантини і пандемія 2020-2021 років стали важким випробуванням для України, яка тільки оговталась від кризи 2015 року та частково змогла стабілізувати внутрішній стан економіки. Крім того, досягнення України зі зменшення бідності були відкинуті назад чи не на 3 роки, відбулося посилення

диференціації доходів населення. Вирішення проблеми бідності та диференціації доходів наразі особливо вимагає комплексних та ефективних урядових заходів. За умови економічної стабілізації можна сподіватися на зростання доходів населення та зменшення рівня бідності не раніше 2023 року.

Використані джерела:

1. The Inequality Virus / E. P. Berkhout et al. Oxfam International. URL: <https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/621149/bp-the-inequality-virus-250121-en.pdf>.
2. Abakumova, J., Primierova, O. (2018). Economie Growth, Globalisation and Income Inequality: The Case of Ukraine. *Economics*, 10, 11th.
3. Боротьба з COVID-19 в Україні: початкові оцінки впливу на бідність. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/media/5811/file/COVID%20impact%20on%20poverty%20ukr.pdf>.
4. Вплив коронавірусної кризи на бідність: перші наслідки для України / Черенько Л.М., Полякова С.В., Шишкін В.С., Реут А.Г., Васильєв О.А., Когатько Ю.Л., Заяць В.С., Клименко Ю.А., Новосільська Т.В.; Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи. — Київ, 2020.
5. Модель рівня життя в умовах соціально-економічної нестабільності: монографія / Л.М. Черенько. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, 2021. – 423 с.

Доляк О. І.,
студентка 2 р. н., НаУКМА

ПРИНЦИП РОБОТИ КРЕДИТУ 5-7-9% ТА ЙОГО МЕТА

“Доступні кредити 5-7-9%” – це програма, сутність якої полягає у спрощенні процедури доступу для підприємств малого та середнього бізнесу до банківського кредитування, що дозволяє цим підприємствам отримувати кредити за зниженою відсотковою ставкою під 5, 7 або ж 9% в залежності від кількості створених за рахунок цих грошей робочих місць. Сама програма була впроваджена Кабміном з ініціативи президента України 1 лютого 2020 року. Таким чином, різницю у вартості кредиту банкам компенсуватиме держава, за умови, що Фонд підтримки підприємництва погодить видачу кредиту тій чи іншій фірмі.

Для того, щоб отримати згоду і загалом мати можливість подавати свою заявку на отримання кредиту, потрібно відповідати встановленому ряду критеріїв. Наприклад, бізнес учасника має бути обов'язково зареєстрованим; працевлаштування до 50 працівників; річний дохід компанії має складати до 50 млн.грн.; бізнес, залучений у сфері виробництва або ж послуг; інвестиційна мета кредиту; позитивна кредитна історія; реалістичний бізнес-план для новоствореного бізнесу.